

Pohjanharmoyökkönen

Nordiskt jordfly
Xestia borealis

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

EU:n lajikoodi: 1934

Uhanalainen (LSA 1066/2023)

Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

Luontodirektiivin laji (liite II)

BOR suojelutaso epäsuotuisa riittämätön, tuntematon

Luonnehdinta

Pohjanharmoyökkönen on mustanharmaanvalkeankirjava, leveäsiipinen, keskikokoinen yökkönen, jonka siipien kärkiväli 31–38 mm. Etusiipien värit on savuttuneen kehnäinen, takasiivet ovat vaaleammat ja yksiväriset, vain siipisuonet ja siipiripsien reunaviiru erottuvat tummina. Etusiipien niin sanotut yökköstäplät ovat luonteenomaiset: rengastäplä on pienehkö ja pyöreä, munuaistäplä nimensä mukainen. Lapissa esiintyy kuusi muuta vastaavan näköistä harmoyökköslajia (*Xestia* spp.), joihin pohjanharmoyökkösen voi sekoittaa.

Elinympäristö ja levinneisyys

Pohjanharmoyökkönen esiintyy Suomessa Sallasta Inarin eteläosiin sekä Keski-Lapin poikki Muonioon. Laji elää Keski-Lapin paksusammalkuusikoissa. Laji on löydetty myös suolta, jossa kasvaa kuusia. Lisäksi se on kerran tavattu huomattavasti etelämpänä Puolangalla. Parhailla esiintymillä lajin elinympäristönä ovat vanhat hakkuilta säästyneet loivat rinnemaat, joiden pohja- ja kenttäkerroksessa ovat usein vallitsevina sammalet ja varvut. Aikuiset perhoset lentävät heinäkuussa klo 21–2 välisenä aikana. Lämpiminä öinä pohjanharmoyökkönen lentää noin 1–2 m korkeudella, ja viileinä öinä kuusten latvuksissa. Pohjanharmoyökkönen lentää muiden harmoyökkösten tapaan pääasiassa vuorovuosina siten, että Länsi-Lapissa laji esiintyy lähinnä parillisina vuosina, ja Itä-Lapissa parittomina vuosina.

Nykytila ja uhkatekijät

Suomen osuus pohjanharmoyökkösen kokonaiskannasta Euroopan unionin alueella on huomattava. Sopivassa ympäristössä lajia voidaan havaita Suomessa jopa suhteellisen runsaasti. Lajille sopivia elinympäristöjä on kuitenkin kadonnut Keski-Lapin vanhojen kuusikoiden hakkuissa, joten huomattava osa lajin kannoista lienee tuhoutunut viime vuosikymmenien aikana. Lajin merkittävin uhkatekijä onkin metsätalous ja tuorepohjaisten kuusikoiden uudistushakkuut. Metsää on suojeltu kansallispuistojen, luonnonpuistojen ja erämaa-alueiden sekä erillisten suojeluohjelmien avulla. Useamman vuosikymmenien aikajänteellä ilmaston lämpeneminen uhkaa lajin säilymistä Suomen luonnossa.

Hoitosuositukset

Jäljellä olevissa Lapin vanhoissa kuusikoissa ei pitäisi enää tehdä hakkuita, koska ei ole varmaa riittävätkö edes nykyiset vanhan metsän suojelukohteet turvaamaan pohjanharmoyökkösen säilymistä Suomen lajistossa. Pohjanharmoyökkösen levinneisyyttä ja runsauden muutoksia pitää selvittää tarkemmin. Pitkällä aikajänteellä lajin säilyminen Suomessa edellyttää ilmaston lämpenemisen pysäyttämistä.

Lähteet

- Ilmonen, J., Ryttyäri, T. & Alanen, A. (toim.). 2001. Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet – Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 510. 177 s.
- Somerma, P. 1997. Suomen uhanalaiset perhoset. Suomen ympäristökeskus, Suomen Perhostutkijain Seura, Helsinki. 336 s.
- Suomen Perhostutkijain Seura 2022. *Xestia borealis*. [Viitattu 1.11.2022] <https://www.perhoset.fi/historia/noctuiini/xes-borealis.htm>

Kuva: J. Tyllinen, CC-BY-NC-4.0